

บทคัดย่อภาษาไทย

งานวิจัยนี้มีจุดหมายที่จะศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางคำพทและเสียงที่เกิดขึ้นในภาษาไทยถิ่น 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาคำเมือง ลือ ชิน พวน และลาวในจังหวัดน่านที่พูดโดยผู้พูด 3 รุ่นอายุ รวมทั้งเปรียบเทียบการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางคำพทและเสียงในภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษา และวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในภาษาไทยถิ่นในอนาคต นอกจากปัจจัยด้านอายุของผู้พูดแล้ว งานวิจัยนี้ยังได้นำปัจจัยด้านสถานการณ์การใช้ภาษามาพิจารณาประกอบในการวิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยถิ่นแต่ละภาษาด้วย

ในด้านคำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า ภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษามีการแปรของคำศัพท์ปรากฏในข้อมูลของผู้พูดทั้ง 3 รุ่นอายุ ในแต่ละช่วงการใช้คำศัพท์ ผู้พูดภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษาใช้คำศัพท์ใน 7 ลักษณะ ได้แก่ (1) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 (2) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 2 (3) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 3 (4) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 และ 2 (5) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 2 และ 3 (6) คำศัพท์ที่ใช้เฉพาะผู้พูดรุ่นอายุที่ 1 และ 3 และ (7) คำศัพท์ที่ใช้โดยผู้พูดทั้ง 3 รุ่นอายุ ในแต่ละช่วงรูปแบบการใช้คำศัพท์ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้พูดภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษามีการใช้คำศัพท์รวม 6 รูปแบบ ได้แก่ (1) ใช้เฉพาะ “คำเดิม” (2) ใช้เฉพาะ “คำกล้าย” (3) ใช้เฉพาะ “คำยืม” (4) ใช้เฉพาะ “คำใหม่” (5) ใช้ “คำอื่น ๆ” ที่นอกเหนือรูปแบบที่ 1-4 และ (6) ใช้คำบางประเภทในรูปแบบที่ 1-4 ร่วมกัน ปัจจัยที่มีผลต่อการแปรของคำศัพท์ในภาษาไทยถิ่นจำแนกได้ 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะการล้มลังที่มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้มากที่สุด ได้แก่ ภาษาลาว รองลงมาคือ ภาษาพวน และภาษาชีน ส่วนภาษาคำเมืองและภาษาลือมีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ เช่นเดียวกันแต่อาจเกิดขึ้นช้ากว่า ในด้านเสียง ผลการวิจัยพบว่า ภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษามีการแปรของพยัญชนะ สาระ และวรรณยุกต์ปรากฏบางหน่วยเสียง โดยเฉพาะเสียงพยัญชนะและสาระที่ภาษาไทยถิ่นแต่ละภาษาใช้แตกต่างกัน หรือ แตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน ผลการศึกษาการแปรทางเสียงทำให้สันนิษฐานได้ว่า อาจมีการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะ สาระ และวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงเกิดขึ้นในภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษานอนคาดอันใกล้นี้ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะและสาระ ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยภายนอก ส่วนการเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์อาจเกิดขึ้นเนื่องจากทั้งปัจจัยภายในและจากปัจจัยภายนอก

ในด้านการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ผลการวิจัยพบว่า นอกเหนือจากการใช้ภาษาไทยถิ่นเป็นภาษาที่ 1 แล้ว ผู้พูดภาษาไทยถิ่นส่วนใหญ่ยังใช้ภาษาอื่น ๆ ด้วยโดยเฉพาะภาษาคำเมืองและภาษาไทยมาตรฐาน ผลการเปรียบเทียบการใช้ภาษาที่ 1 พบว่า ผู้พูดภาษาคำเมืองใช้ภาษาที่ 1 มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้พูดภาษาชีน ผู้พูดภาษาลือ ผู้พูดภาษาลาว และผู้พูดภาษาพวน ตามลำดับ ในแต่ละช่วงการใช้ภาษาคำเมืองเป็นภาษาที่ 2 ของผู้พูดภาษาลือ ผู้พูดภาษาชีน ผู้พูดภาษาพวน และผู้พูดภาษาลาว ผลการวิจัยสรุปว่า ผู้พูดภาษาพวนใช้ภาษาคำเมืองในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้พูดภาษาลือ ผู้พูดภาษาลาว และผู้พูดภาษาชีน ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบการใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษาที่ 2 ของผู้พูดภาษาคำเมืองและเป็นภาษาที่ 3 ของผู้พูดภาษาไทยถิ่น อีก 4 ภาษาสรุปได้ว่า ผู้พูดภาษาลาวใช้ภาษาไทยมาตรฐานในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ผู้พูดภาษาลือ ผู้พูดภาษาคำเมือง ผู้พูดภาษาชีน และผู้พูดภาษาพวน ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์การใช้ภาษาเป็นข้อมูลที่ใช้สนับสนุนการสันนิษฐานการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษาได้ ดังผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นทั้ง 5 ภาษาได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน ส่วนการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาลือ ภาษาชีน ภาษาพวน และภาษาลาวซึ่งผู้พูดใช้ภาษาคำเมืองเป็นภาษาที่ 2 นั้นต่างก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาคำเมืองอย่างชัดเจน

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

This research aims to study lexical and phonological variation and change in five Tai dialects, i.e. Kam Mueang, Lue, Khün, Phuan and Lao, spoken in Nan province by three different age-groups of speakers. The comparison of phonological and lexical variation and change among the five Tai dialects is included. The hypotheses on phonological and lexical change in these dialects in the future are proposed. Besides age-groups, the domains of language use are used as factors in analyzing phonological and lexical variation and change as well.

Lexical variation is found in all dialects and all three age-groups of speakers. Concerning lexical use, 7 types of lexical use are found, i.e. (1) lexical items used only by the 1st age-group, (2) lexical items used only by the 2nd age-group, (3) lexical items used only by the 3rd age-group, (4) lexical items used by the 1st and the 2nd age-groups, (5) lexical items used by the 2nd and the 3rd age-groups, (6) lexical items used by the 1st and the 3rd age-groups, and (7) lexical items used all three age-groups. In terms of patterns of lexical use, the speakers of the five Tai dialects use lexical items in six patterns, i.e. (1) only “old lexical items” are used, (2) only “adapted lexical items” are used, (3) only “loanwords” are used, (4) only “new lexical items” are used, (5) only “other lexical items” besides those 1-4 patterns are used, and (6) some patterns in 1-4 are used together. Factors of lexical variation in all five Tai dialects can be classified into two main groups, i.e. an internal factor and an external factor, particularly language contact. The research findings lead to a hypothesis that lexical change will tend to occur in each Tai dialect in the near future, starting with Lao, followed by Phuan, and then Khün, while in Kam Mueang and Lue, the progress of lexical change appears to be slower. In terms of **phonological variation**, the findings show that in all five Tai dialects there are variations in some consonants, vowels, and tones, especially in segments that are non-cognate with Standard Thai or the other dialects in the study. It can be hypothesized that the change of some consonants, vowel, and tones may occur in all five Tai dialects in the near future. Consonant and vowel change may mostly be induced by an external factor while tone change may occur due to the two factors.

As for **the domains of language use**, the findings show that apart from their own first language, most speakers of all five Tai dialects use other dialects/languages, especially Kam Mueang and Standard Thai. From comparing the first language use, it can be concluded that Kam Mueang speakers use their first language more than the speakers of Khün, Lue, Lao, and Phuan in decreasing order of use. Concerning the use of Kam Mueang as the second language of the speakers of Lue, Khün, Phuan, and Lao, the findings show that Phuan speakers use Kam Mueang more than the speakers of Lue, Lao, and Khün in decreasing order of use. As for the use of Standard Thai as the second language of Kam Mueang speakers and the third language of the speakers of the other four Tai dialects, it is found that Lao speakers use Standard Thai more than the speakers of Lue, Kam Mueang, Khün, and Phuan in decreasing order of use. The findings in this research show that domains of language use can be used to support the hypotheses of lexical and phonological variation and change in the five Tai dialects. It is demonstrated that the lexical and phonological variation and change in all five Tai dialects have been influenced by Standard Thai; and those in Lue, Khün, Phuan, and Lao, in which the speakers use Kam Mueang as the second language, have been obviously influenced by Kam Mueang.